

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

MOTORWERKTUIGKUNDE SG

TYD: 3 uur

PUNTE: 200

BENODIGDHEDE:

- Sakrekenaar en tekeninstrumente

INSTRUKSIES:

- Beantwoord AL die vrae.
 - Sketse moet netjies en in goeie verhouding wees en op die regterbladsy van die antwoordboek geteken word.
 - Sorg dat al jou antwoorde korrek genommer is.
 - ? Inligtingsblad met formules is ingesluit.
 - Benoem alle sketse.
-

**VRAAG 1
MEERVOUDIGE KEUSEVRAE**

Elk van die volgende vrae is van drie moontlike antwoorde voorsien waarvan slegs EEN moontlikheid korrek is. Gebruik die **antwoordblad** aan die **binnekant van die omslag** van jou **antwoordboek** en trek ? kruis (X) oor die letter wat na jou mening die korrekte antwoord is.

1.1 Vigs word versprei wanneer ? persoon _____.

- A. iemand soen wat MIV-positief is
 - B. kontak maak met die liggaamvloeistowwe van ? ander persoon
 - C. uit ? ander se beker drink
- (2)

1.2 Koolstofmonoksied is ? _____.

- A. kleurlose, reuklose gas met geen smaak nie
 - B. kleurlose, baie giftige gas met omtrent geen reuk nie
 - C. gas wat in verskeie vorme en kleure voorkom
- (2)

1.3 Atmosferiese druk by seevlak is ongeveer _____.

- A. 100 Pa
 - B. 100 kPa
 - C. 1 000 Pa
- (2)

- 1.4 Daar moet nooit onder ? voertuig gewerk word waarvan die enjin loop nie, omdat _____.
- A. die enjin kan oorverhit
 - B. koolstofmonoksied ? swaar gas is
 - C. dit baie ongemaklik is
- (2)
- 1.5 Petrol wat vir binnebrand-enjins gebruik word, bestaan uit koolstof en _____.
- A. suurstof
 - B. stikstof
 - C. waterstof
- (2)
- 1.6 Die krag op die suierkruin uitgeoefen, is gelyk aan die gemiddelde effektiewe druk _____.
- A. minus die oppervlakte van die suierkruin
 - B. vermenigvuldig met die oppervlakte van die suierkruin
 - C. gedeel deur die oppervlakte van die suierkruin
- (2)
- 1.7 Die Prony-rem word gebruik om die _____ van ? binnebrand-enjin te bepaal.
- A. draaimoment
 - B. krag
 - C. remdrywing
- (2)
- 1.8 Indien die verbrandingskamer van ? enjin verklein word, sal die _____.
- A. petrolverbruik daal
 - B. kompressiedruk verlaag
 - C. kompressiedruk verhoog
- (2)
- 1.9 Meganiese wanbalans word veroorsaak in ? binnebrand-enjin wanneer _____.
- A. verskillende groottes suiers gebruik word
 - B. die enjin teen hoë revolusies werk
 - C. die enjin se bewegende dele ongebalanseer is
- (2)
- 1.10 Alvorens sweiswerk aan ? voertuig uitgevoer word wat met ? alternator toegerus is, moet die akkumulator geheel en al ontkoppel word om te voorkom dat _____.
- A. elektriese skokke opgedoen word
 - B. die akkumulator beskadig word
 - C. die elektroniese komponente beskadig word
- (2)
- 1.11 Een van die volgende word **nie** geklassifiseer as ? positieweverplasingsblaaswaaier nie:
- A. Sentrifugale tipe blaaswaaier
 - B. Wiek-tipe blaaswaaier
 - C. Roots-tipe blaaswaaier
- (2)

- 1.12 Die vuurorde vir ? sessilinder-gelidenjin is _____.
- A. 1, 4, 2, 5, 3, 6
 B. 1, 4, 3, 6, 2, 5
 C. 1, 5, 3, 6, 2, 4 (2)
- 1.13 Die sendereenheid van die elektriese temperatuurmeter word _____.
- A. by die koudste deel van die verkoelingstelsel aangebring
 B. die naaste aan die verkoeler aangebring
 C. by die warmste deel van die verkoelingstelsel aangebring (2)
- 1.14 Om ? hoëspoed-ratverhouding met die tweespoed-eindaandrywing te verkry, word _____.
- A. die sonrat van die episikliese ratstelsel gesluit (vasgehou)
 B. twee komponente van die episikliese ratstelsel saam gesluit
 C. die sonrat toegelaat om vry om sy eie as te roteer (2)
- 1.15 Die voordeel van positiewe wielvlug is dat _____.
- A. sydelingse druk op die kringspilbussies verminder word
 B. vrag op die buitenste wiellaer geplaas word
 C. die stuur meer direk is (2)
- [30]**

VRAAG 2 ENJINBALANS / KO-ENJINS

- 2.1 Teken ? netjiese skets van ? krukas-uitleg vir ? sessilinder-gelidenjin met vuurperiodes van 120°. (4)
- 2.2 Teken ? netjiese skets van ? sekondêre vlieg wiel en noem die rede waarom dit aan ? enjin gebruik word. (12)
- 2.3 Wat veroorsaak kragwanbalans? (2)
- 2.4 Definieer **dinamiese balans**. (3)
- 2.5 Hoe word onsuierhede en water uit dieselbrandstof verwyder? (2)
- 2.6 Watter komponent in die inspuitpomp verhoed dat "kwyling" by die inspuiter plaasvind? (2)
- 2.7 Watter komponent van die pompelement word gestel wanneer kalibrering van die plunjer-tipe inspuitpomp uitgevoer word? (2)
- 2.8 Teken ? netjiese skets van die wiek-tipe blaaswaaier. (7)
- [34]**

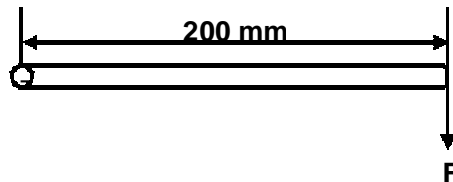
**VRAAG 3
BRANDSTOWWE / VERGASSERS**

- 3.1 Watter proses word gebruik om vloeibare brandstof uit steenkool te vervaardig? (4)
- 3.2 Wat is die kenmerkende geluid wat gehoor kan word tydens detonasie? (2)
- 3.3 Definieer die volgende terme:
- 3.3.1 Vlughtigheid (2)
- 3.3.2 Vlampunt (4)
- 3.4 Noem enige VIER bymiddels wat in vloeibare brandstof gevind word. (8)
- 3.5 Teken 'n netjiese skets van die diafragma-tipe konstantevakuum-vergasser. (14)
- [34]**

**VRAAG 4
TERME EN BEREKENINGE**

- 4.1 Definieer die volgende terme:
- 4.1.1 Krag (3)
- 4.1.2 Drywing (3)

4.2

Figuur 1

- Bereken die krag wat uitgeoefen word op die hefboom in **Figuur 1** indien die draaimoment 40 N.m is. (6)
- 4.3 Teken 'n tipiese drukdiagram vir 'n KO-enjin met 'n kompressieverhouding van 17:1 en 'n maksimum druk van 9 000 kPa. (10)
- 4.4 Noem die tipe drywing wat verband hou met teoretiese drywing. (2)

4.5 Definieer die volgende:

4.5.1	Volumetriese doeltreffendheid	(4)
4.5.2	Termiese doeltreffendheid	(4)
4.5.3	Meganiese doeltreffendheid	(2)
		[34]

**VRAAG 5
AANDRYWINGS / WIELSPORING**

5.1	Watter ratgang word ingeskakel wanneer die volgende gebeur in ? outomatiese ratkas?	
5.1.1	Die agterste koppelaar ontkoppel word en die agterste remband los is	(2)
5.1.2	Die agterste koppelaar die sekondêre naafrat aan die turbine-as koppel	(2)
5.2	Noem TWEE funksies van ? outomatiese ratkas.	(2)
5.3	Twee permanente reduksies in die eindaandrywing staan bekend as _____.	(2)
5.4	Verduidelik die doel van ? stuurkas volledig.	(6)
5.5	Noem TWEE nadele van kragstuur.	(2)
5.6	Watter tipe wielvlughoek vereis toesporing?	(2)
5.7	Noem die eenheid waarmee die kringspilhelling gemeet word.	(2)
5.8	Teken netjiese sketse om die volgende sporingshoeke te illustreer:	
5.8.1	Uitsporing	(5)
5.8.2	Negatiewe naspoor	(7)
5.9	Watter sporingshoek sal aandui dat die kringarms gebuig is?	(2)
		[34]

**VRAAG 6
ELEKTRISITEIT**

- 6.1 Watter komponent word as oorbodig beskou in die elektroniese ontstekingstelsel, aangesien die kontakpunte nie aan hoë spannings blootgestel word nie? (2)
- 6.2 Noem VIER komponente in die elektroniese ontstekingstelsel wat in die primêre stroombaan voorkom. (4)
- 6.3 Wat is die funksie van die diodes in die alternator-laaikring? (2)
- 6.4 Dui deur middel van ? diagrammatiese skets aan hoe ses diodes verbind word in die alternator-laaikring wanneer ? y-vormige statorverbinding gebruik word. (12)
- 6.5 Noem DRIE nadele van die alternator teenoor die generator. (6)
- 6.6 Teken ? netjiese skets van ? elektriese oliedruk-sendereenheid. (8)

[34]**TOTAAL: 200**

FORMULEBLAD

$$F = m \times a$$

$$\text{Arbeid} = F \times \text{afstand}$$

$$T = F \times R$$

$$\text{Drywing} = \frac{F \times \text{afstand}}{\text{tyd}}$$

$$\text{Drywing} = \frac{\text{G.E.D.} \times \pi \times D^2 \times \text{slaglengte} \times r/s \times \text{getal silinders}}{4 \times 2}$$

$$\text{Drywing} = \frac{\text{G.E.D.} \times p \times D^2 \times \text{slaglengte} \times r/s \times \text{getal silinders}}{4}$$

$$AD = PLANn$$

$$\text{Remdrywing} = F \times 2 \pi R \times N$$

$$\text{Remdrywing} = 2 \pi NT$$

$$\text{Meganiese doeltreffendheid} = \frac{R.D.}{A.D.} \times \frac{100}{1}$$

$$K.V. = \frac{SV + VV}{VV}$$

$$\text{Oppervlakte} = \frac{\pi D^2}{4}$$

$$\text{Slagvolume} = \frac{\pi D^2 L}{4}$$